

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaе, 1661

30 Con[n]ubiu[m] ter dena probat co[n]tra Manicheos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

¶ Presbyterum] In ultimo cap. hanc responsionem referunt Bulgares verba, dicentium multos apud se esse Græcos, & Armenos, & alios, qui diversa docerent. Nondum enim à Romana sede Episcopum, aut Presbyterum acceperant. Quoniam vobis nihil mirandum, si presbyter, de quo in hoc capite agitur, conjugauerat.

DISTINCTIO XXIX.

¶ Ed notandum est, quod secundum Iulianum, pleraque capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona consideranda sunt.

C. I. ¶ Ex tempore, loco, & persona, & causa regula canonum intelliguntur.

Aut enim Iulianus.

¶ Sciendum est, quod pleraque capitula ex causa, ex persona, ex loco, ex tempore consideranda sunt, quorum modi, quia medullis non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intrucando impinguntur, cum ante iudicant, quam intelligant, ante inculpent, quam iterando lecta perquirant.

C. II. ¶ Pro diversitate rerum temperantur regula sanctorum.

Hinc etiam Gregorius ait.

¶ Regula à sanctorum Patrum pro tempore, loco, & persona, & negotio, instante necessitate tradita sunt.

C. III. ¶ Pro diversitate locorum, temperantur, & hominum, scripturae intelligenda sunt.

Item Hieronymus in proximo epistola ad Epilestus.

¶ Necesse est, ut iuxta diversitates locorum, & temporum, & hominum, quibus scripta sunt, diversas causas, & argumenta, & origines habeant. Et quomodo h. Iohannes in Apocalypsi sua, ad septem scribens ecclesias, in unaquaque earum specialia vel vitia reprehendit, vel virtutes probat, ita & sanctus Apostolus Paulus, per singulas ecclesias vulneribus medetur illatis: nec ad misar impetiti medici uno collyrio omnium oculos vult curare.

¶ Quibus scripta] Antea legebat, quibus diversa scriptura facta sunt. Emendatum hoc est ex manuscriptis, & originali, quemadmodum & nonnulla alia.

DISTINCTIO XXX.

¶ Illud autem, quod in canone Apostolorum, & in Gangrensi concilio, & in sexta synodo legitur, ex causa consideratur, & ex tempore. Causa fuit hæresi Manicheorum, quia conjugium detestabantur, sicut etiam quorundam superstitio multa in catholicorum dogmatismum introduxisset in ventum, contra quos in Gangrensi concilio capitibus fidei statuta legitur.

¶ Manicheorum] Proprie Gangrensi synodus statuit contra Eustathianos, ut supra dist. 16. e. prima adnotati. Sed hunc errorem Eustathianos hauserant à Manicheis.

C. I. ¶ De multitudine superstitionum hæreticorum quos Gangrensi concilio anathematizavit.

¶ Si e qui filii parentes, maxime fideles, deseruerint occasione Dei cultus, hoc iustum est iudicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, ut hoc ipsum i in eis venerint, quod fideles sunt, anathema sint. d

¶ In aliquis vetustis exemplaribus hæc omnia, quæ hic occurrunt ex concilio Gangrensi, unico capite, & conjuncta oratione leguntur. Sicut autem ex prisca versione. Sed ea,

a Anselm. lib. 4. cap. 33. b Apoc. 1. c Ivo p. 8. c. 125. d alibi.

quæ est Dionysii exiit; longè magis responderet originali Græco quam in nequissimis usque.

¶ V hoc ipsum] Græce est, Πνευματικὸν τὸ δὲ πνευματικὸν αὐτῶν τῶν ἡρώδων. Id est, Quod scilicet divinus cultus apud ipsos omnibus rebus præferatur.

C. II. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 17.

¶ Varcinque a mulier, religioni i iudicis convenire, comam sibi amputaverit, quam Deus ad velamen eius; & ad memoriam subjectionis illi dedit, tanquam resolvens jus subjectionis, anathema sit.

¶ Religioni] Græce est, Δία νεύου. Id est, Ob eam, quæ existimatur pietatis exercitatio; quod Dionysius verit; propter divinum cultum, ut existimat. Græci enim religionem, quos nos dicimus, vitam propriam dicunt nominabant. Burchardus, & Ivo in par. 7. fecit sua versionem Dionysii, in ista autem Ivo præstat.

¶ Ad velamen eius] Hæc non sunt ex Græco originali, neque in versione Dionysii. Videtur autem sumpta ex epist. prima ad Corinth. c. 11.

C. III. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 14.

¶ Si qua mulier derelicto viro discedere voluerit soluto vinculo conjugali, nuptias condemnando, anathema sit.

C. IV. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 10.

¶ Si quis propter Deum virginitatem professus, in conjugio positos per arrogantiam vituperaverit, anathema sit.

C. V. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 9.

¶ Si quis vel virginitatem, vel continentiam professus, tanquam abominabiles nuptias iudicet; & non propter hoc solum, quod continentia, & virginitatis bonum, sanctum propositum est, anathema sit.

¶ Professus] Hic erat additum, in conjugio; quod neque est in canone græco, neque etiam in Latino, quæ citatur infra dist. 31. c. quicumque, neque in multis manuscriptis Gratiani edicibus.

C. VI. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 13.

¶ Si quis mulier suo proposito utile iudicans, ut vitium vestis utatur, propter hoc vitium habitum imitetur, anathema sit.

¶ Imitetur] Græce legitur, Κοιμῶν τὸ ἀνορθοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς. Id est, quod Dionysius ex quo capite verit, & pro solito mulieris amictu vitium sumit, sicut habet Burchardus, & ferè etiam Ivo.

C. VII. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 15.

¶ Si quis tanquam hoc continentie convenire iudicans, die Dominico jejunaverit in eisdem i diei contemptum anathema sit.

¶ In eisdem] In originali habet prisca versio est, aut in eisdem diei contemptum; quod in versione Dionysii, quam attulerunt Burchardus, & Ivo, ista verba videtur expressa, aut contumaciam, al. propter contumaciam. Sed in græco vulgato nihil est, quod ista respondent.

a Burch. lib. 8. cap. 85. Ivo part. 7. cap. 10. & part. 8. cap. 310. b Ivo part. 8. cap. 216. & 217. c Reperitur infra dist. 31. c. quicumque, ex versione Dionysii. Burch. lib. 8. cap. 100. part. 7. cap. 12. d & part. 8. cap. 316. & hoc secundo loco ex hac eadem versione. Burchard. lib. 8. cap. 61. Ivo part. 7. cap. 75. e Burch. lib. 8. cap. 60. Ivo part. 7. cap. 74. f Burch. lib. 8. cap. 215. Ivo part. 4. c. 61.

C. VIII. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 19.

¶ Si quis a eorum, qui in proposito sunt continentia, propter necessitatem i corporalem superbiat, & jejunia communia putaverit contemnda, totius ecclesie perfectam in sua concientia iudicans rationem, anathema sit.

¶ Propter necessitatem ¶ Nihil mutatum est ob glossas: exterius multu modu discrepat a prisca versione, & a Dionysiana, quam fecerat Burchardus, & Ivo. Prisca sic habet: Si quis eorum, qui in proposito sunt continentia, propter necessitatem corporalem, & superbiens jejunia communia totius ecclesie putaverit contemnda, perfectam in sua scientia vindicans rationem, anathema sit: Dionysiana autem hoc modo: Si quis eorum, qui continentia student, absque necessitate corporea, tradita in commune jejunia, & ab ecclesia custodita, superbiendo dissolvit, illi multo fux cogitationis impulsus, anathema sit. Quia versio auctori quidem paribus originali Graco vulgata sibi respondent: sed in postrema insigne est varietas. Nam ubi Dionysius habet: stimulo fux cogitationis impulsus, in Graco vulgato est, ἀπομαρτυροῦται εὖ αὐτῷ τοῦ πλεονεξήσασθαι, id est, nimitu perfecta, quæ in ipso est, ratiocinatione, illa abrogante. In manuscriptu autem huius canonis exemplaribus parum est, ἀπομαρτυροῦται, id est, perfecta, in eo resistente ratione, partim, ἐπιμαρτυροῦται, id est, perfecta, quæ in ipso est, ratione sibi auxiliu ferente. Notantur verò Eugubiani (quos postea Bogomilici sicuti sunt) qui ita statuant, peralto certo quadam jejuniu, ad eam se perfecte vite rationem pervenisse, ut postea omnia sibi essent indifferentia, nullu præceptu obligarentur, sed sicuti omnium, ac si ne peccare quidem possent, quæ de re Basilianu in capitulo huius interpretantur.

C. IX. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 20.

¶ Si quis per superbiu tanquam perfectu se extulimans, conventus, qui per loca, & basilicas sanctoru martiriu sunt, vel accusaverit, vel etiam oblationes quæ ibidem celebrantur, spernendas esse crediderit, memoriasque sanctoru contemndas, anathema sit.

C. X. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 5.

¶ Si quis docet domum Dei contempibilem esse debere, & congregations, quæ in ea sunt, anathema sit.

C. XI. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 6.

¶ Si quis extra ecclesiam privatim populos congregans, contemnat ecclesiasticas sanctiones, ipsamque ecclesiam apud se sine concilio & episcopi cum presbytero agat, anathema sit.

¶ Sanctiones ¶ Post hoc verbum in prisca versione ista sunt innotuit, aliter que ea, quæ sunt ecclesie, voluerit usurpare non convenienter presbytero iuxta decretum episcopi, ipsamque, & ceteris, quæ hic sequuntur. Dionysianu vero scriptu, quæ istius respondet verbu Graco, & refertur a Burchardo, hæc est: Si quis extra ecclesiam seorsu conventus celebrat, & delipiens ecclesiam, ea, quæ sunt ecclesie, voluerit usurpare, non convenienter presbytero iuxta decretum episcopi, anathema sit.

C. XII. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 7.

¶ Si quis nuptias in accusationem duxerit, & mulierem adulem, ac religioam cum viro suo dormien-

tem, abominandam crediderit, aut etiam accusandam, tanquam non posse conjugatos in regnum Dei ingredi, anathema sit.

C. XIII. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 8.

¶ Si quis carnem manducantem ex fide cum religione, præter sanguinem, & idolo immolatum, & suffocatum, crediderit condennandum, tanquam spem non habentem, qui eam manducant, anathema sit.

C. XIV. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 17.

¶ Si quis dereliquerit proprios filios suos, & non eos saluerit, & (quod pietatis est) necessitaria non præbuerit, sed sub occasione continentia negligendos putaverit, anathema sit.

¶ Quod pietatis est ¶ Longi fidelius Dionysius: & quod ad sepe rimet, non ad pietatem divini cultus informat. Græcè est enim, τὸ πρὸς τὸν αὐτῶν ἄλλο ἵεροσέβαστον ὡς ἀφειδικῶς οὐδέ ψῆ. Subtellegitur autem particula negans, id est, ἂν, ex superiore membro.

C. XV. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. 2.

¶ Si quis virorum putaverit sancto proposito (id est, continentia) conventire, ut pallio uratur, tanquam ex eo iustitiam habiturus, & reprehendat vel iudicet alios, qui cum reverentia hirtis e umuntur, & alia veste communi, quæ in usui est, anathema sit.

C. XVI. ¶ De eodem.

Item ex eodem, cap. ultimo.

¶ Hæc f autem scripsimus non abscindentes eos, ps qui in ecclesia Dei secundum scripturas sanctum positum continentia eligunt: sed eos, qui suscipiunt habitum i eius, & in superbiu effertur ad versus eos, qui simpliciter vivunt. Sed & hos condennamus, qui se extollunt ad versus scripturas, & ecclesiasticos canones, & nova introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admittimus, & continentiam cum castitate & religione Deo acceptissimam dicimus, & renunciationem secularium negotioru, atque actuum cum humilitate approbando laudamus, & nuptiaru vinculum 2, quod secundum castitatem g perdurat, honoramus, & divites cum iustitia, & operibus bonis, non abijcimus 3.

1 ¶ Eos, qui suscipiunt habitum. Græcè est, τοὺς διακριθεὶς ὅλων τῶν ἀγαθῶν ἐν τῷ ἀκαθάρτῳ ἕως ἐπισημασθεῖσαν νεκροῦ τῶν ἀφειδικῶν βιβλίων ἀποδοξίας τὴν ἰσχυρὰν τῶν ἡρώδων ἐξ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ ἀποστολικῶν ἐπιτελέων ἁποστρέφει; id est, qui ex iustitia executionis huiusmodi, capiunt occasionem sese offendi, seque extollunt ad versus eos, qui simpliciter vivunt, & ad versus scripturas, & ecclesiasticos canones introducunt novitates.

2 ¶ Et nuptiaru vinculum ¶ Græcè: τὸ ζάχος ὁμοῦ στυ ὁμοῦ ἕως, quæ Dionysius vertit: & nuptiaru castum vinculum.

3 ¶ Non abijcimus ¶ Post hæc verba in concilio ipso proxime sequuntur, quæ habentur 7, cap. Passionem, dist. 41.

C. XVII. ¶ Anathematizatur, qui Manichæarum superstitiones sequuntur.

Item ex Concilio Martini Papæ.

¶ Si quis presbyter propter publicam penitentiam sacerdotu acceptam, absque aliqua necessitate die Dominica pro quadam religione jejunaverit, sicut Ma-

a Burch. lib. 1. cap. 5. Ivo p. 4. c. 31. b Pannorm. lib. 2. cap. 3. c Burch. 13. c. 24. Ivo p. 3. c. 2. d Burch. 13. c. 51. e al. consilia. f 7. dist. c. 7. qui nuptias ex versione Dionysii, Burch. lib. 1. cap. 11. Ivo p. 7. cap. 79.

nichai, anathema sit. Similiter quia 2, quod ab Apostolis traditum est, canon tenet antiquus; placuit, ut per omnes Dominicas, & per omnes dies Pasche usque ad Pentecosten, non prosternantur se in oratione causa humilitatis; sed recto vultu ad Dominum fungantur orationis officio, quia in his diebus gaudium resurrectionis Domini celebramus. Sic quis etiam non pro abstinentia, sed pro execratione esucarum à carne abstinet, placuit sancto concilio ut pragruerit, & sic, si vult abstinerere, abstineat. Si autem spernit, ita ut olera cocta cum carnibus non degulset, iste non obediens, nec susceptionem hæresis se removens, deponatur de ordine clericatus.

1 ¶ Presbyter] Sequatur, vel diaconus. *Que sublati sunt, quoniam absumt à plerisque manuscriptis, & originali: Caterius Buehardus, & Ivo similiter canonem citant ex concilio Thronensi, atque ita habent. Si quis propter publicam penitentiam à sacerdote acceptam, aut pro aliqua necessitate. In aliquo Gratiani manuscriptis est: si quis propter publicam penitentiam, à sacerdote acceptam absque aliqua necessitate, & c. que optima videtur lectio. Nam in c. 18. concilii Gangrensis, unde hoc videtur Martinus transmissit, nulla presbyteri fit mentio, sed univere pronuntiatur, ut sup. ead. c. si quis tangam. Si quis autem aliquam necessitate, videtur hoc importata ex cap. 19. eiusdem concilii. Neque vero presbyteri huiusmodi penitentia more laicorum imponitur, c. illud, cum sequitur dist. 50. & c. in vesp. nec enim. 2. dist. Sed quando in gravissima crimina publice incurserint, deponantur, ut per Gregorium dicitur, q. 1. c. sacerdos, de pan. dist. 8.*

2 ¶ Similiter quia] Hoc sumptum est ex canone ultimo concilii Nivani.

3 ¶ Non prosternant] In codice Lucensi regio legitur: non prosternat, sed erecto vultu ad Dominum fungantur orationis officio.

4 ¶ Si quis etiam] Hoc sumptum est ex concilio Anagnino, c. 13. al. 14. & in eo mentio fit presbyteri, ac diaconi.

DISTINCTIO XXXI.

1 ¶ Tempus quoque quia nondum 1, erat institutum, ut sacerdotes continentiam servarent.

¶ Nondum] Quod ait hic Gratianus, fuisse tempus, quo nondum erat institutum, ut sacerdotes continentiam servarent, in subdicens (Nam & in sacerdotum nomine interdum comprehenduntur, valet, idem sacerdoti nomen, atque in sacris constitutus, ut 7. ad titulum distinct. 33. notatur, in gl. 1. que fit. Qui per peccatum) locum habere potest. Fuit enim tempus, cum subdicationi in aliquibus provinciis, ut in Sicilia, continentia legibus non adstringebatur: quod Gregorius loci, qui solus ad hanc rem confirmandam proximo à Gratiano citabitur, manifestè præstat. Diaconatum & presbyterium in Latina ecclesia nunquam licuisse uxoriibus, quas ante sacros ordines duxerant, nisi, ex canonibus, qui post primum in hac causa distimul. citantur, & alii multos, præsertim epistol. 2. Syriaci ad Himerium Tarracensem, clare demonstratur.

C. I. ¶ Qui castitatem non promissit, ab uxore sua separari non cogatur. Unde Gregorius scribit Petro subdiacono Sicilia, dist. 1. epist. 42.

¶ Nte d. triennium subdiaconi omnium ecclesiarum Sicilia prohibiti fuerant, ut more Romana ecclesie nullatenus suis uxoriibus miscerentur. Quod mihi datum, atq; incompetentis videtur, ut qui usum ejusdem continentiam non invenit, neque castitatem ante promissit, compellatur à sua uxore separari, atque per hoc

a al. quinquagesima. b abest vix ista ab origine. c Ibid. cap. 1. d Panorm. lib. 3. cap. 92. Poly. l. 4. tit. 31.

(quod abis) deterius cadat. Unde videtur mihi, ut à presentie die episcopi omnibus dicitur, ut nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui se victurum castè promiserit, quatenus præterita mala, i. qui per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura caute caveantur. Qui vero post eandem prohibitionem, quæ ante triennium facta est, continenter cum suis uxoriibus vixerint, laudandi, atque remunerandi sunt, & ut in bono suo permanent exhortandi. Eos autem, qui post prohibitionem factam se à suis uxoriibus continere noluerint, ad sacrum ordinem nolunt promoveri: quia nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cujus castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

1 ¶ Mala] Vox ista abest à Polycarpo, & aliquo vetustu Gratiani codicibus.

2 pars. Causa vero huius institutionis munditia sacerdotalis fuit, ut liberè civitatis diebus orationi possint vacare. Si enim (ut c. Paulus ait) ab uxoriibus est cessandum, ut expediat orationi vacemus, ministri, utique altaris, quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, nunquam conjugali officio vacare permittuntur.

C. II. ¶ Sacerdotibus semper castitas observanda præcipitur. Unde Beda in comment. super Lucam, ad cap. 1. ait.

Sacerdotibus d. ut semper altari queant assistere, semper ab uxoriibus continentium, semper castitas observanda præcipitur.

C. III. ¶ Qui divinis sacramentis inseruiunt, continentiam esse oportet.

Item in concilio Carthaginiensi 11. cap. 2. Episcopos, presbyteros, & diaconos ita placuit (ut decet sacros antistes, ac Dei sacerdotes) nec non & levitas, vel qui sacramentis divinis inserviunt, continentiam esse in omnibus.

C. IIII. ¶ Sacerdotes, & Levitæ cum uxoriibus suis misceri non debent. Item Innocentius 1. Vilius Ratumus, episcopo, epist. 2. cap. 9.

Tenere se debet omnino ecclesia, ut sacerdotes, & Levitæ cum uxoriibus suis non miscerentur, quia ministerii quotidiani necessitatibus occupantur. Scriptum est enim, Esandis estote, quoniam ego sanctus sum, Dominus Deus vestrus. Nam si præficus temporibus anno vicis suæ de templo Dei sacerdotem non dicebant, sicut de Zacharia legitur (h) nec domum suam omnino tangebant, quibus utique propter sobolis successorem, uxoris usus fuerat relaxatus, quia i. ex alia tribu, & præterquam ex femine Aaron, ad sacerdotium nullus accedere præcipiebatur, & quanto magis hi sacerdotibus, vel Levitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ servare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit dies, qua vel à sacrificiis divinis, vel à baptismatis officio vacent.

C. V. PALEA.

Nam i. sicut i. Paulus ad Corinthios non scribit, dicens, [Abstinetes vos ad tempus, ut vacetis orationi:] & hoc utique laicis præcipitur, multo magis sacerdotes, quibus orandi, & sacrificandi iuge sacrificium n. est, semper debebunt ab hujusmodi consortio abstinerere.

¶ Nam sicut] Hæc palea in duobus Vaticanis (in quibus sicut reperitur) est conjuncta cum superiori capite, quoniam

a Sup. distinct. 28. c. Nullum. b fit] orig. c. i. Corinth. 7. d Panorm. lib. 3. cap. 92. e 7. dist. 84. c. cum in præterito. Panorm. lib. 3. cap. 91. f Raba pe. cap. 29. Durch. lib. 2. cap. 116. g Levit. 11. h Luc. 1. i Numer. 11. k al. præceptum fuerat. l Ibidem continentem. Ansel. lib. 7. cap. 92. m i. Cor. 7. n al. officium.